

Den svenska psalmboken

- ❖ *Then Svenska Psalmboken* 1695 – 413 psalmer
- ❖ *Den Svenska Psalmboken* 1819 – 500 psalmer
- ❖ *Nya Psalmer medgivna att användas tillsammans med 1819 års psalmbok* 1921 – 173 psalmer
- ❖ *Den Svenska Psalmboken gillad och stadfäst av Konungen* 1937 – 612 psalmer
- ❖ *Psalmer och visor 76 & Psalmer och visor 82* – Tillägg till den svenska psalmboken
- ❖ *Den Svenska Psalmboken 1986* – Baspsalmbok + tillägg, sammanlagt 722 nummer.

Trots att den svenska psalmboken har en mer än 300-årig historia, är det egentligen bara fem årtal som officiellt är viktiga: 1695, 1819, 1921, 1937 och 1986.

Före 1695 fanns det visserligen några mindre psalmböcker, men den första ”riktiga psalmboken” var ändå den som kom ut 1695. Mellan de uppräknade årtalen har det också förekommit flera psalmboksförslag och så kallade provpsalmböcker, men ingen av dem har haft möjligheter att hävda sig över de officiellt erkända.

Ingen svensk psalmbok eller sångbok har kunnat mäta sig med 1695 års utgåva. I mer än 120 år var den både sångbok och andaktsbok för svenskarna. Den fanns med i vaggan som skydd mot det onda, och sedan genom hela livet i både helg och vardag. Fram till 1819, innan den avlöstes av den Wallinska psalmboken, hade den gått ut i 250 upplagor med tillsammans mer än 1 500 000 ex. Även efter 1819 trycktes 10 upplagor, den sista så sent som 1904.

På många håll ville man inte veta av den Wallinska psalmboken, man ansåg nämligen, att den gamla var mer bibelenlig. En del kyrkor begärde dispens för att få fortsätta att använda den gamla psalmboken. Från en Smålandskyrka berättas det, att man så långt in på 1800-talet som år 1868, måste ha två nummertavlor, en för den gamla psalmboken och en för den nya. Sådana exempel lär finnas med senare datum. Från mor Annas rörelse har vi ett näraliggande exempel. I Annasläsarnas gudstjänster användes endast 1695 års psalmbok och Sions Sånger.

Den Wallinska psalmboken fick också tjäna i över 100 år. Nya upplagor med ändrad stil på bokstäverna och ny stavning kom ut, men eljest hände ingenting annat än att det 1921 kom ett tillägg av ”Nya Psalmer medgivna att användas tillsammans med 1819 års psalmbok”. I nya upplagor hade tillägget sammanbundits med 1819 års psalmbok, och det är väl den psalmboken många av oss minns från den tiden då psalmverserna tillhörde läsläsandets vedermodor.

I 1921 års tillägg och 1937 års psalmbok har man tagit med flera av de så kallade väckelsesångerna från 1800-talet.

Arbetet med den svenska psalmboken avstannade inte efter 1937. Det gällde ju också för den Svenska kyrkan att ”följa med tiden”. Flera tillägg till psalmboken trycktes.

En intressant motivering för det fortsatta arbetet var: ”Från svensk väckelse och frikyrklighet kan betydligt mer material hämtas än vad 1937 års psalmbok gjort.”

1969 års psalmbokskommitté motiverar syftet med den ekumeniska psalmbokslösningen så här:

- att kraftigare än vad som hittills varit fallet manifesteras den sångskatt som är gemensam för kyrkor och samfund i vårt land.
- att ge de gemensamma sångerna likalydande text och musik
- att lära av varandras traditioner
- att ta fasta på den gemensamma sångens enhetsskapande förmåga. Den gemensamma sångskatten manifesterar en enhet som finns trots den samfundsmässiga splittringen...

”Så har psalmen förändrats”

Si Jesus, är ett tröstrikt namn, nr 143/1695, 66/1819, 66/1937?

Evangeliska Fosterlandsstiftelsen EFS

När Evangeliska Fosterlandsstiftelsen bildades 1856 var förutsättningarna stora, när det gällde sången. Här fanns knutna till rörelsen namn som Lina Sandell, Carl-Olof Rosenius och Oscar Ahnfelt.

1850 hade Oscar Ahnfelt kommit ut med sitt första häfte *Andeliga Sånger* med 12 nummer, av vilka åtta var Rosenius verk. När EFS bildades hade fem häften utkommit och fram till 1877 12 häften med tillsammans 200 sånger.

På uppdrag av EFS centralt utgav prästen B. Wadström med hjälp av Lina Sandell sångboken *Pilgrimsharpan*. Det var 1861 och från den tiden gällde den sångboken officiellt som EFS sångbok.

Men det var också andra sångsamlingar som brukades, och därför rådde en viss förvirring på sångboksfronten. Av den orsaken uttalades ett starkt önskemål om en bekännelsetrogen och enhetlig sångsamling. Och den kom 1889, och därmed första upplagan av *Sions Toner*.

Och så fortsätter vi EFS sångbokshistoria så här:

- ❖ *Pilgrimsharpan* 1861
- ❖ *Sions Toner* 1889 – 559 sånger
- ❖ *Sions Toner* 1906, tillägg till 1889 års ST nr 551-800
- ❖ *Sions Toner* 1935 – 800 sånger
- ❖ *Sions Toner* 1971
- ❖ *EFS psalmbok* 1987 – Hela svenska psalmboken + eget tillägg på 100 sånger.

Svenska Missionsförbundet SMF

Missionsförbundet, som bildades 1878, fick ingen ”egen sångbok” förrän 1893. Hur man upplevde situationen under dessa femton år beskrivs bäst med följande citat: ”Virrvarr och splittring utan lika. Åtminstone 8-10 sångböcker var så spridda att en sång ur någon av dem kunde tänkas bli förslagen i ett möte. En gudstjänstbesökare som ville vara någorlunda garderad borde ta med sig i varje fall 4-5 olika sångböcker...”

Vilka sångböcker det var, som mest kom till användning, visar en undersökning: *Hemlandstoner, Sånger till Lammets lof, Ahnfeldts Andeliga Sånger, Fridsbasunen, Lofsånger och Andeliga Visor, Sions Nya sånger, Pilgrims-sånger, 1819 års psalmbok och Sabbatsbklockan*. Ytterligare namngivna sångböcker finns med.

Efter 1893 såg utvecklingen ut så här:

- ❖ *Svenska Missionsförbundets Sångbok* 1893 – 703 sånger
- ❖ *Svenska Missionsförbundets Sångbok* 1920 – 782 sånger
- ❖ *Sånger och Psalmer* 1951 – 788 sånger, 258 sånger från 1920 års sångbok utgått, 263 nya tillkommit.
- ❖ *Psalmer och Sånger* 1987 – gemensamt med åtta andra frikyrkosamfund

Musikboken reviderades 1929. Många av de ”gamla melodierna” togs tillbaka.

Tre sångförfattare hemmahörande i SMF har betytt särskilt mycket för den frikyrkliga sången. I den nya sångboken *Psalmer och sånger* fördelar sig andelen av deras bidrag enligt följande:

Joel Blomquist	7 sånger
Niklas Frykman	13 sånger
Carl Boberg	10 sånger

Waldenström har två av sina sånger införda i nya sångboken.

Baptister

Sveriges första baptistförsamling bildades 1848 och efter tio år räknade man med cirka 5 000 baptister i vårt land.

Under detta första årtionde sjöng man ur de sångböcker som fanns: *Psalmboken, Rutströms sånger, Gamla Sions Sånger, Moses och Lamsens Visor* och *Syréns sånger* med flera. Men man var inte tillfredsställd med att inte ha en ”egen” sångbok där man fick ge uttryck för vad man verkligen trodde.

Det var två bröder, Per och Gustaf Palmqvist, som gav ut den första sångboken, som mest kom till användning hos baptisternas. Sångboken fick namnet *Pilgrimssånger på vägen till det himmelska Sion*. Året var 1859. Förordet är så intressant att vi återger en del av det.

För pilgrimen, som vandrar på vägen till det himmelska Sion, är det gott att lyssna till Apostelns förmaning:

- ”Låten Christi ord rikeligen bo uti eder med all visdom, lären och förmanen eder inbördes med psalmer och lofsånger, och andliga visor i nåden, och sjungen Herren i edert hjärta.” Ofta kan en sång om ”Lammet som dödadt är”, eller ”rolighet, som står Guds folk tillvaka”, vederqvicka den trötte vandraren, så att han med lifwadt mod och ökad kraft löper Herrens budords vägar hemåt...

- ❖ *Pilgrimssånger på vägen till det himmelska Sion* 1859 – Gick ut i en upplaga av 400 000 ex.
- ❖ *Församlingssångbok* 1878
- ❖ *Psalmisten* 1880 – 550 sånger
- ❖ *Nya Pilgrimssånger* 1891 – 621 sånger

Församlingssångbok och *Nya Pilgrimssånger* var utgivna på Palmqvists Förlag. Avsikten med *Församlingssångbok* var att den skulle komma till användning inom alla fria kristna sammanslutningar. *Psalmisten* var baptisternas första ”egna” sångbok.

Psalmisten fick ett gott mottagande av baptisterna, och redan 1882 tryckte man den 4:e upplagan.

Två namn nämns särskilt i samband med *Psalmistens* utgivande: Jonas Stadling och Josef Grytzell. Deras sånger finns också med i den nya sångboken *Psalmer och Sånger* (1987).

❖ *Psalmisten* 1903 – 620 sånger

❖ *Psalmisten* 1928 – 773 sånger

1956 igångsattes ett kommittéarbete mellan Baptistsamfundet och Örebromissionen för att få till stånd en gemensam sångbok för de båda samfundet. Resultatet blev sångboken *Psalmer och Sånger*, som utkom 1966.

❖ *Andliga Sånger* 1931 – 253 sånger (Örebromissionen)

❖ *Andliga Sånger* 1935 – 525 sånger (Örebromissionen)

Psalmisten 1928 + *Andliga Sånger* 1935 blev:

❖ *Psalmer och Sånger* 1966 – 688 sånger

Ända sedan 1940-talet har flera försök gjorts för att förverkliga tanken på en gemensam sångbok, men samtalen har strandat. Det som hänt nu i och med den nya *Psalmer och Sånger* kan man betrakta som ett stort under

❖ *Psalmer och Sånger* 1987 – 784 sånger

Helgelseförbundet HF

Helgelseförbundet, som grundades år 1887 hade två produktiva sångförfattare inom sitt led: Eric Bergqvist och Emil Gustafsson. Dessa gav ut ”privata” sångsamlingar, som ända fram till 1911 fick tjäna som HF:s sångböcker. Efter författarnas död testamenterades sångböckerna till HF, och istället för att ge ut nya upplagor slog man ihop de tre sångböckerna *Förbundssånger*, *Hjärtesånger* och *Solskenet* till en sångbok och kallade den för *Förbundstoner*. Det var alltså år 1911.

❖ *Förbundssånger* 1890, Eric Bergquist – 202 sånger

❖ *Hjärtesånger* 1892, Emil Gustafsson – 260 sånger

❖ *Solskenet*, 1905, Eric Bergquist – 112 sånger

Blev tillsammans:

❖ *Förbundstoner* 1911 – 750 sånger

”Sammanbindning af Förbunds- och Hjärtesånger ombesörjes billigt!” Så annonserades i *Förbundssånger* och det är väl så de finns bevarade till idag.

❖ *Förbundstoner* 1957 – 730 sånger

❖ *Psalmer och sånger* 1987 – 784 sånger

Conrad Björkman är också en känd sångförfattare från HF:s led. Många av hans sånger, signerade Conrad, har tillhört de käraste sångerna för frikyrkofolket. En av de mest kända är ”Från bergets topp han blickar över staden”. Med musik av Einar Ekberg ingår den i *Tillägg till Segertoner* 1925.

Pingstväckelsen

Pingstväckelsen har en dyrbar sångskatt. I denna väckelse föds också ständigt nya sånger

Lewi Pethrus

År 1911 blev Lewi Pethrus föreståndare för den nybildade Stockholms sjunde Baptistförsamling eller Filadelfiaförsamlingen, som den också kallades.

Och 1913 uteslöts den här församlingen ur Baptistsamfundet. Det är från den tiden man räknar Pingströrelsens begynnelse.

Redan 1911 gav Lewi Pethrus ut en sångbok för den unisona sången. *Segersånger* hette den. Ett flertal sånger hade Pethrus "lånat" av K.G. Sjölin, sångförfattare och evangelist, verksam inom HF. Sjölin hade 1910 gett ut en sångsamling, som han kallade *Väckelsesånger för avfallingar och det slumrande Sion*.

1914 kom en ny upplaga av Pethrus sångbok, men nu med nytt namn *Segertoner*, det namn som funnits på samtliga upplagor av Pingstväckelsens sångbok.

- ❖ *Segersånger* 1912, utgivare Lewi Pethrus, Alfred Säther.
- ❖ *Segertoner* 1914 – 61 sånger
- ❖ *Segertoner* 1916 – Del 1: 65 sånger, Del 2: 70-189
- ❖ *Segertoner* 1922 – 337 sånger
- ❖ *Segertoner* 1930 – 452 sånger
- ❖ *Segertoner* 1960
- ❖ *Nya Segertoner* 1988 – Baspsalmboken 325 sånger + eget tillägg.

Litteratur:

1695 års psalmbok och koralbok

Övriga psalmböcker

Psalmbokskommitténs betänkande

De flesta av de anförda sångböckerna

Nils Bolander: Samfund och sångbok

Oscar Lövgren: Psalm- och sånglexikon och i övrigt det mesta av hans hymnologiska litteratur.

Hans Bernskiöld: Sjung av hjärtat sjung. Sången och musiken inom SMF.

O. Feldt: Psalm- och sångförfattare inom EFS

Inger Selander: O, hur saligt att få vandra (doktorsavhandling)

Jubileumsböcker från flera samfund

Mixturen

Tidningsklipp

De ´ bidde bara sex sångböcker kvar...

Av 14 sångböcker (fram till 1914) blev det sex kvar. I fem av dem finns den så kallade baspsalmboken, dvs de 325 första numren är gemensamma. Bibeltrogna Vänner har inte deltagit i sångboksgemenskapen, men kommer ändå med en ny sångbok, som ska heta *Lova herren*. Både Svenska Katolska kyrkan och Liberala katolska kyrkan har beslutat att baspsalmboken ska ingå som en del i deras sångböcker.

Sv.Ky	EFS	SMF	All-Miss	Bap	ÖM	FriBap		HF		Adv		Pingst	
Psalmboken	Sions Toner	Sv. Missionsförb Sångbok	Kristen Lovsång	Psalmisten	Andliga sånger	Pilgrimstoner	Metodistkyrkans psalmbok	Förbundstoner	Sv Frälsningsarméns Sångbok	Frälsningsarméns sångbok	Sions sånger	Bibeltrogna vänners Sångbok	Segertoner
1695	1889	1894	1952	1880	1930	1913	1892	1911	1907	1897	1948	1937	1914

Första upplagans utgivningsår

Sv.Ky	EFS	SMF	All-Miss	Bap ÖM	FriBap	HF		Adv		Pingst		
Psalmboken	Sions Toner	Sånger och Psalmer	Kristen Lovsång	Psalmbok och Sång	Pilgrimstoner	Metodistkyrkans psalmbok	Förbundstoner	Sv Frälsningsarméns Sångbok	Frälsningsarméns sångbok	Sions sånger	Bibeltrogna vänners Sångbok	Segertoner

-----1951----- 1966-----

Sv.Ky	EFS	9 samfund fick en gemensam bok			BV	Pingst
Psalmboken	EFS-Psalmbok				Frälsningsarméns sångbok	Segertoner
1986	1987				1990	1988

1987

1988